

postmottak@kld.dep.no

Referanse: 23/4675- innspill til stortingsmelding om villrein.

Vinstra 23.09.2023.

Avs. Bjørn Roar Løkken

Furulundvegen 30

2640 Vinstra

bjoerr-l@online.no

Villreinen har gjennom flere tiår vært hardt presset av hytteutbygging, økt turisme og sterkt økende antall beitedyr i fjellet. Dette har ført til fragmentering av leveområder og brutte trekkruiter.

Isolering av små lokale stammer gjør at villreinen degenereres og slaktevektene går drastisk nedover. Her vises til kalvevekter helt nede i 8-9 kilo, simler på 22 kg og storbukk på 60 kg. Som villrein-jeger i mer enn 40 år har jeg vært vitne til dette, og kan bekrefte at det står dårlig til med både villreinens leveområder og trekkvaner.

Noen forandringer er naturlige, men de fleste skyldes stadig nye små og store menneskelige inngrep innenfor eller i kantsonene til villreinens leveområder. De siste reine villreinstammene i Snøhetta og Rondane vil om noen få tiår være sterkt truet om ikke noe drastisk gjøres. Hvis man fra politisk hold virkelig mener å gjøre noe for å bevare villreinen i uoverskuelig framtid, trengs det til dels kraftige og inngripende handlinger.

Jeg vil her komme med noen forslag som vil medføre store positive endringer for villreinen i Rondane, men også i andre villreinområder.

1. Beitebruken har endret seg dramatisk i våre fjellområder. Antall sau på beite har økt kraftig de siste 40 årene. I de senere årene har også antall ammekyr/kjøttfe hatt en kraftig økning. I det som vi i dag definerer som villreinområde finner vi titusener av sau og flere hundretalls ammekyr/kjøttfe. Dette medfører at sommerbeite for villreinen er kraftig redusert, og på enkelte steder helt borte. Villrein går ikke sammen med husdyr. Vi ser at store ammekyr med bjelle fortrenger villreinen opp i områder med lite egnet sommerbeite, med redusert næringstilgang som resultat. Dette er en av årsakene til de lette slaktevektene på høsten og degenerering av villreinstammen.

Hva kan vi gjøre med dette? Her må vi ta i bruk tilgjengelig teknologi. Vi har i dag GPS halsbånd som bestemmer hvor beitedyr kan beite. Hvis man bruker disse på alle voksne dyr som blir sluppet i villreinområder, og bruker høyde over havet som begrensning, vil vi frigjøre de høyereliggende områdene og dermed skape et bedre beiteområde for villreinen. Eks. settes GPS på 1050 moh. vil beitedyrene beite overalt under den satte høyde, mens alt over vil være reinbeite. En slik bruk av GPS halsbånd vil også ha store fordeler for dyreeierne da sankingen om høsten vil forenkles, og minske antall dyr som ikke blir gjenfunnet.

2. Økende turisttrafikk i fjellet er også en årsak til reduserte levevilkår for villreinen.

Her må man innse at turisthytter som Rondvassbu og Snøheim må legges ned/flyttes ut av villreinområdet. Videre må veiene inn til disse hyttene fjernes. Parkeringsplassen på Spranget i Sel må flyttes ned til Mysusæter. Dette vil for mange være drastiske og urealistiske foretak, men absolutt nødvendige. « Vi må lære oss å stå på utsiden og se inn i fjellheimen, og ikke stå i midten og se utover.» Offroad sykling og kitesurfing må forbys i villreinområder.

3. Villreinjakt er i dag stort sett det vi har som verktøy ved forvaltning av villreinen vår. Her er det også et forbedringspotensial. I mangel på store rovdyr som jerv, bjørn, ulv og gaupe er det ingen som tar ut de syke, svake og skadde dyrene. Dette medfører at den naturlige evolusjonen, der de sterkeste fører sine gener videre, er opphørt. Dette er et svært alvorlig problem som politikerne må ta på alvor. Det vi som jegere kan bidra med er å ta ut de minste dyrene - i et forsøk på å kompensere for de store rovdyra.
4. Når det gjelder sykdom hos villreinen er det påvist at smitten i mange tilfeller kommer fra husdyr. Derfor må all utlegging av saltsteiner og løs-salt i villreinområder forbys. Salteplassene for husdyr må ligge godt utenfor villreinens beiteområder, fortrinnsvis i nærheten av høstens sankeplasser.
5. Når det gjelder villreinens trekkruter er det mange store hinder som må løses. Riksveg 27 over Venabygdsfjellet er en slik barriere. Her vil løsningen være en tunell på ca. 3 km. Dette er en stor og kostbar affære, men nødvendig. En tunell vil også være positiv for biltrafikken vinterstid, da veien ofte må stenges ved uvær. Det samme gjelder E6 over Dovrefjell.
6. Klimaforandring er noe som kan få stor innvirkning på villreinen. I ei tid med mildere og våtere klima må man se på hvor villreinen har sine beste levevilkår. Det høyeste fjellpartiet i Sør-Norge er Jotunheimen. Her har villreinen blitt ulovlig slaktet ned til fordel for tamrein-næringen. Tamreinen kom til Tyin i 1891. Folk i Valdres ble betalt for å skyte ned det de kalte «grådyr». De tamreinlagene vi har i dag ble stiftet i 1925 (Fram), 1926 (Lom) og 1942 (63) Vågå. Med andre ord er dette en forholdsvis ny næring som har tatt seg til rette på en slik måte som ikke hadde blitt akseptert i dag. Nesten årlig trekker det villrein inn i noen av disse tamreinområdene, noe som viser villreinens tilhørighet i Jotunheimen. Tamrein-næringen er kraftig subsidiert og har få arbeidsplasser.

I tillegg er det i dag mye bruk av helikopter og snøscooter i vernede områder og nasjonalparker. Derfor må det tas opp til vurdering om det nå er et riktig tidspunkt for å starte tilbakeføring av genetisk ren villrein til Jotunheimen. Dette hadde medført et mye større og bedre villreinområde, med en langt enklere forvaltning.

Med gjennomføring av slike tiltak som er presentert ovenfor vil den negative trenden for våre villreinstammer kunne bedres betraktelig.

Mvh.

Bjørn Roar Løkken.